

DOI: <https://doi.org/10.32782/ecovis/2024-1-15>
УДК 330.322

Коваленко Олена Валеріївна

доктор економічних наук, професор,
Заслужений економіст України,
професор кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів,
Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6802-7213>

Стоєв Володимир Леонідович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів,
Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4933-2992>

Бирський Віталій Валерійович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів,
Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-4150-8754>

МЕНЕДЖМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: РИЗИКИ ТА ВИКЛИКИ

У статті висвітлено стан та перспективи управління інвестиційною діяльністю підприємств України в умовах невизначеності фінансово-економічних відносин. Здійснено уточнення понятійної бази інвестиційної проблематики у рамках функціонування підприємств в умовах невизначеності, висвітлення стану та перспектив здійснення інвестування у підприємницьку діяльність підприємств України в умовах невизначеності. Встановлено, що інвестори в умовах невизначеності, яка викликана військовою агресією, відчули на собі такі ризики як руйнування активів, невизначеність, валютні коливання, настання форс-мажорних обставин, збільшення ставок страхування ризиків, падіння прямих іноземних інвестицій через високі безпекові загрози. Проведено дослідження інвестиційного середовища країни, розглянуто основні проблеми інвестиційної діяльності, систематизовано та поглиблено теоретичні знання та здійснено аналіз теоретичних засад формування інвестиційного клімату в Україні. Запропоновано інструментарій і механізми перспективних змін інвестиційного клімату економіки України та Запорізької області.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестори, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, інвестиційна політика.

Olena Kovalenko

Doctor of Sciences (Economics), Professor,
Professor at the Department of Information Economics, Entrepreneurship and Finance,
Yuriy Potebnia Engineering Educational and Scientific Institute
Zaporizhzhia National University

Volodymyr Stoiev

Candidate of Sciences (Economics), Docent,
Associate Professor at the Department of Information Economics, Entrepreneurship and Finance,
Yuriy Potebnia Engineering Educational and Scientific Institute
Zaporizhzhia National University

Vitalii Byrskiy

Candidate of Sciences (Economics), Docent, Associate Professor
at the Department of Information Economics, Entrepreneurship and Finance,
Yuriy Potebnia Engineering Educational and Scientific Institute
Zaporizhzhia National University

© Коваленко О.В., Стоєв В.Л., Бирський В.В., 2025

MANAGEMENT OF INVESTMENT ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY: RISKS AND CHALLENGES

The formation of the investment climate of Ukraine in recent years has been taking place in uncertain conditions of political reforms and military conflict. That is why the development and implementation of new means of economic regulation of the management of investment activities of enterprises of Ukraine, as a driving force of development, is of great importance. In order to determine the principles of investment activities and the investment climate in Ukraine, the current legislation of Ukraine has been analyzed and ways have been proposed to create, improve and stabilize the investment climate for the possibility of attracting more investments. The article highlights the state and prospects of managing the investment activities of enterprises of Ukraine in conditions of uncertainty of financial and economic relations. The conceptual basis of investment issues within the framework of the functioning of enterprises in conditions of uncertainty has been clarified, highlighting the state and prospects of investing in the entrepreneurial activities of enterprises of Ukraine in conditions of uncertainty. It has been established that the economy of Ukraine as a result of military aggression in 2022 decreased, which was the largest drop since independence. Long-term destruction of the infrastructure of industry, infrastructure facilities, transport, energy facilities; significant loss of export markets as a result of the destruction of airport infrastructure and cargo and passenger fleet; blocked sea routes; supercritical mass migration of the working-age population and a decrease in consumer demand. Investors, in turn, felt such risks as the destruction of assets, uncertainty, currency fluctuations, the onset of force majeure circumstances, an increase in risk insurance rates, a drop in foreign direct investment due to high security threats. A study of the country's investment environment was conducted, the main problems of investment activity were considered, theoretical knowledge was systematized and deepened, and an analysis of the theoretical foundations of the formation of the investment climate in Ukraine was carried out. A toolkit and mechanisms for promising changes in the investment climate of the economy of Ukraine and the Zaporizhia region were proposed.

Keywords: investments, investment activity, investors, foreign direct investments, investment attractiveness, investment climate, investment policy.

Постановка проблеми. Управління інвестиційною діяльністю підприємств України в умовах невизначеності являє собою агломерацію викликів зовнішнього середовища: від загрози воєнних дій, скорочення споживачів, звуження ринків постачання і реалізації, звуження інвестиційної направленості, банківського сектору до викликів внутрішнього середовища підприємств у вигляді: відтоку кваліфікованого персоналу, низького рівня забезпечення привабливості об'єктів інвестування, відсутності вільних обігових коштів, пов'язаної з необхідністю фінансування поточної виробничої програми та релокації підприємств у більш небезпечні регіони. Формування інвестиційного клімату України впродовж останніх років відбувається у невизначених умовах політичних реформаций та військового конфлікту. Саме тому розробка та впровадження нових засобів економічного регулювання менеджменту інвестиційної діяльності підприємств України, як рушійної сили розвитку, має велике значення. З метою визначення засад інвестиційної діяльності та інвестиційного клімату в Україні проаналізовано чинне законодавство України та запропоновано шляхи до створення, покращення та стабілізації інвестиційного клімату для можливості залучення більшої кількості інвестицій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що розробленню проблем інвестування приділяється дуже велика увага українськими і зарубіжними вченими, такими як О. Амоша, Г. Бірман, І. Бланк, В. Гриньова, Б. Губський, А. Загородній, О. Коваленко, М. Кондратьєв, М. Лапуста, Ю. Макогон, А. Маршалл, П. Перерва, В. Шапіро, У. Шарп, В. Шеремет, О. Ястремська та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проведені дослідження досить ретельно проведено дослідження проблем інвестування в Україні. Проте, докорінні зміни економічної ситуації і особливо ситуації в сфері інвестицій, які відбулися з лютого 2022 року, потребують нових досліджень в сфері менеджменту інвестиційної діяльності підприємств.

Мета статті: визначення засад інвестиційної діяльності та інвестиційного клімату в Україні з урахуванням змін, які відбулися після лютого 2022 року, аналіз чинного законодавства України в умовах сучасних потреб держави, визначення шляхів до створення, покращення та стабілізації інвестиційного клімату для можливості залучення більшої кількості інвестицій.

Виклад основного матеріалу. Поліпшення інвестиційного клімату в Україні вимагає комплексного підходу, включаючи стабілізацію законодавства, підвищення прозорості діяльності державних органів, активну антикорупційну політику та інтеграцію з міжнародними економічними системами. Це сприятиме зростанню довіри інвесторів і залученню іноземного капіталу, необхідного для економічного розвитку країни. Слід наголосити, що правова система України складається з більше ніж 100 законів та інших нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність. Серед яких Закон України "Про інвестиційну діяльність", Закон України "Про іноземні інвестиції", Закон України "Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні", Закон України "Про цінні папери та фондову біржу", які створюють правову основу інвестиційної діяльності. Таке «різноманіття» правової бази

створює штучні перепони у реалізації інвестиційних програм, не сприяє інвестиційній активності. На пошук дієвих механізмів та інструментарію менеджменту інвестиційної діяльності підприємств України направлено наше дослідження.

Метою дослідження є висвітлення стану та перспектив здійснення інвестування у підприємницьку діяльність підприємств України в умовах невизначеності. Для досягнення цієї мети слід виконати такі завдання: уточнення понятійної бази інвестиційної проблематики в рамках функціонування підприємств; дослідження інвестиційного середовища країни; розгляд основних проблем інвестиційної діяльності; систематизація та поглиблення теоретичних знань; аналіз теоретичних засад формування інвестиційного клімату в Україні; оцінка перспективних змін інвестиційного клімату в економіці України; формування висновків.

Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його виробничої, комерційної, фінансової, управлінської діяльності та особливостей інвестиційного клімату, що свідчать про доцільність здійснення інвестицій. Тобто привабливим для інвестора буде таке підприємство, яке буде характеризуватися високим рівнем впровадження нових видів техніки і технологій, вдосконалюючи їх та масово використовуючи у виробництві. Таке підприємство зможе існувати в конкурентному середовищі і буде надійним важелем для встановлення стійких та стабільних позицій як на вітчизняних, так і на зарубіжних ринках, при цьому, без суттєвих перешкод завойовувати лідируючі позиції на світовому ринку, покращуючи свою репутацію, та конкурувати з іншими високоякісними товарами [7, с. 112].

Інвестиції можна класифікувати за різними ознаками, яких в науковій літературі дуже багато. Метою класифікацій інвестицій є надання повної інформації для визначення найбільш вдалого капіталовкладення. Чим більше розширити ступінь деталізації ознак класифікації інвестицій, тим більше видів інвестицій можна запропонувати. Виходячи з різного рівня здійснення інвестиційної діяльності суб'єктами інвестування, інвестиції, на нашу думку, доцільно розділити на макрорівневі, основна мета яких – забезпечення сталого соціально-економічного розвитку та мікрорівневі, які здебільшого пов'язані із забезпеченням безперервності виробничого процесу на підприємстві.

Методологічний підхід до визначення базового поняття «інвестиції» дозволяє обґрунтовано підійти до понять наступного рівня (інвестування, інвестиційний процес, інвестиційна діяльність) і розмежувати їх, спираючись на семантичні особливості, оскільки ототожнення цих понять представляється не зовсім коректним. Методологія прийняття рішень у сфері інвестування містить формування категорій інвестиційного процесу та систему показників, що характеризують їх зміст [2, с. 477].

Макрорівневі інвестиції за даними сайту Мінфін [5] за принципом спрямованості, тобто, по грошовим потокам, без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу) становили (Таблиця 1).

Можна констатувати, що у порівнянні з 2021 роком сальдо грошових потоків в Україну у 2022 році зменшено до 10 %, що зумовлено початком воєнних дій. Але вже у 2023 році ситуація вирівнюється і грошові потоки прямих іноземних інвестицій в Україну досягають 2/3 від рівня 2021 року. Така тенденція пов'язана з реалізацією міжнародних донорських програм, змінами у національне законодавство. Але ж піку показнику прямих іноземних інвестицій (10 913,0 млн. дол. США у 2008 році) не досягнуто. У той же час прямі іноземні інвестиції із України демонструють за цей період інші тенденції. З від'ємних значень у 2021 році (198,0) млн. дол. США, зі стрибком у 2022 році до 529 млн. дол. США (що пов'язано з релокацією бізнесу, реактивним відтоком капіталу у зв'язку з початком бойових дій) до 42,0 млн. дол. США у 2023 році.

Економіка України у результаті військової агресії у 2022 році скоротилася, що стало найбільшим падінням з часів незалежності. Тривале руйнування інфраструктури промисловості, інфраструктурних об'єктів, транспорту, енергетичних об'єктів; значна втрата експортних ринків у результаті руйнування аеропортової інфраструктури та вантажного і пасажирського флоту; заблоковані морські шляхи; надкритична масова міграція працездатного населення та зниження споживчого попиту. Інвестори, у свою чергу, відчували на собі такі ризики як руйнування активів, невизначеність, валютні коливання, настання форс-мажорних обставин, збільшення ставок страхування ризиків, падіння прямих іноземних інвестицій через високі безпекові загрози. Проте міжнародні партнери (МВФ, ЄС) у 2023 році надали фінансову підтримку країні, що частково стабілізувало економіку, перш за все, прямі іноземні інвестиції військово-промислового комплексу та іншим сферам виробництва: енергетиці, ІТ-індустрії, автомобільній логістиці, залізничним перевезенням, тощо.

За даними Національного банку України обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України (залишків) (інструменти участі в капіталі та боргові інструменти) станом на 31.12.2022 року становив 50 986,7 млн дол. США.

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Найвагоміші обсяги прямих інвестицій (залишків) були спрямовані до підприємств промисловості – 41,9 відс. та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,3 відс. До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 33,1 відс., Нідерланди – 19,5 відс., Швейцарія – 5,1 відс., Сполучене Королівство

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції у 2021 – 2023 рр.

Прямі іноземні інвестиції в Україні у 2021 р. (млн. дол. США)						
2021	ПП в Україну		ПП з України		Сальдо	
I кв.	1541	2066	24	4	+1517	-378.3%
II кв.	1201	-340	8	-16	+1193	-21.4%
III кв.	2386	1185	-138	-146	+2524	111.6%
IV кв.	1559	-827	-92	46	+1651	-34.6%
за рік	6687		-198		+6885	
Прямі іноземні інвестиції в Україні у 2022 р. (млн. дол. США)						
2022	ПП в Україну		ПП з України		Сальдо	
I кв.	-470	-946	107	-78	-577	-298.3%
II кв.	260	730	-26	-133	+286	-149.6%
III кв.	410	150	78	104	+332	16.1%
IV кв.	476	66	185	107	+291	-12.3%
за рік	1152		529		+623	
Прямі іноземні інвестиції в Україні у 2023 р. (млн. дол. США)						
2023	ПП в Україну		ПП з України		Сальдо	
I кв.	1181	705	36	-149	+1145	293.5%
II кв.	1287	106	-17	-53	+1304	13.9%
III кв.	1627	340	-13	4	+1640	25.8%
IV кв.	152	-1475	36	49	+116	-92.9%
за рік	4247		42		+4205	

Великої Британії та Північної Ірландії – 4,8 відс., Німеччина – 4,97 відс., Австрія – 3,2 відс., Люксембург – 2,5 відс. і Франція – 2,2 відс. За даними платіжного балансу, опублікованого на сайті Національного банку, за вісім місяців 2023 року чистий приплив прямих іноземних інвестицій оцінено у 2,9 млрд дол. США (у тому числі реінвестування доходів – 2,3 млрд дол. США). Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України в 2022 році склали 409660,0 млн грн. Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2022 році залишаються: промисловість – 30,8 відс., сільське, лісове та рибне господарство – 12,6 відс., транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 12,1 відс., оптова та роздрібна торгівля; ремонт авто-транспортних засобів і мотоциклів – 9,0 відс., державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 8,9 відс., будівництво – 8,0 відс., охорона здоров'я та надання соціальної допомоги – 4,3 відс., інформація та телекомунікації – 4,1 відс., операції з нерухомим майном – 3,5 відс.

З метою стимулювання залучення в економіку України стратегічних інвесторів, підвищення інвестиційної привабливості України, створення нових високооплачуваних робочих місць, а також зростання конкурентоспроможності економіки через запровадження державної підтримки великих інвестиційних проектів прийнято Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні». Новації законодавства направлено на:

– розширення сфер, у яких може реалізуватися інвестиційний проект із значними інвестиціями (додано сферу електронних комунікацій, діяльності з виробництва біоетанолу, який призначений для виробництва як компонент палива, виробництво біогазу та біометану);

– надання можливості заявнику не раніше ніж за 18 місяців до дати подання заявки до уповноваженого органу здійснити значні інвестиції в об'єкти інвестування в обсязі, що не перевищує 30 % з загального обсягу значних інвестицій, необхідних для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями;

– надання можливості заявнику виступати інвестором із значними інвестиціями, якщо він є окремою юридичною особою створеною для реалізації інвестиційного проекту, та стороною спеціального інвестиційного договору, як інвестор;

– доповнення форм державної підтримки, а саме: компенсація за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та з інших джерел, не заборонених законом, вартості збудованих заявником або інвестором із значними інвестиціями об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури (автомобільних шляхів, ліній зв'язку, засобів тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерних комунікацій тощо), необхідних для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями; компенсація витрат на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж, необхідних для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями; звільнення від відшкодування втрат лісгосподарського вироб-

ництва для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями;

- зменшення межі розміру значних інвестицій (з 20 млн євро до 12 млн євро) та кількості створених нових робочих місць впродовж строку реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями, а саме: змінено та диференційовано вимоги щодо створення робочих місць для можливості залучення до інвестиційного процесу більшого кола суб'єктів господарювання - не тільки великих, але й середніх підприємств;

- встановлення можливостей для доопрацювання, а не повернення поданих інвестором документів, зокрема техніко-економічного обґрунтування та спеціального інвестиційного договору, в рамках проведення оцінки інвестиційного проекту із значними інвестиціями, а також можливості проведення переговорів із залученням представників уповноваженої установи для узгодження положень спеціального інвестиційного договору після отримання висновку про доцільність реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями та укладення спеціального інвестиційного договору;

- передбачення повернення державної підтримки в повному обсязі у разі недосягнення обсягу значних інвестицій, який визначений законопроектом (12 млн євро), неможливість збільшити обсяг державної підтримки, коли фактичний обсяг значних інвестицій більше, ніж визначений у спеціальному інвестиційному договорі, а також можливість корегування обсягу державної підтримки, якщо фактичний обсяг значних інвестицій менший, ніж передбачено спеціальним інвестиційним договором, шляхом внесення змін до такого договору [11].

Дієвим механізмом залучення інвестицій є індустріальні парки – це потенційні промислові майданчики для релокації компаній із інших країн з метою диверсифікації ланцюгів поставок, що вирішують питання скорочення часу до початку роботи (Time-to-Market) компаній беручи до уваги час, необхідний для пошуку оптимальної локації, початку будівництва і введення об'єктів в експлуатацію. Закон України «Про індустріальні парки» передбачає спрощений порядок надання в оренду чи власність земельних ділянок у межах індустріальних парків, довготривалість і сталість господарських відносин в рамках індустріальних парків, надання державного стимулювання для розвитку зареєстрованих індустріальних парків. Таке державне стимулювання може здійснюватися за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та з інших джерел, не заборонених законодавством, а також шляхом супроводу інвесторів місцевими і центральними органами виконавчої влади, профільними установами та організаціями у вирішенні ними питань, пов'язаних із розвитком індустріальних парків.

Для економічного розвитку будь-якого регіону України важливе значення має інвестування. Збіль-

шення інвестицій в регіон є важливим завданням органів місцевого самоврядування, тому що це дозволить вдосконалити виробництво продукції та підвищити її конкурентоспроможність, створити додаткові робочі місця та збільшити відповідні відрахування у місцеві бюджети, що у підсумку вплине на якість та рівень життя населення регіону. Диспропорції, що існують в економічному розвитку регіонів України небезпідставно вказують на необхідність збільшення інвестицій в економіку регіону.

Сьогодні найбільш привабливими регіонами України для інвесторів є ті, що мають відносну соціальну стабільність, володіють багатими природними ресурсами і/або конкурентоспроможним виробничим комплексом. Прямі іноземні інвестиції до 2015 року по Запорізькій області мали тенденцію до зростання, але вже 2015 та 2016 році відбулося зменшення інвестицій до області через політичний конфлікт на Сході України та погіршення економічного становища України, що відповідно вплине на усі місцеві бюджети області та погіршиться соціально-економічна ситуація в області [8, с. 32]. За підсумками 2017 року спостерігається підвищення рівня прямого іноземного інвестування. Так, обсяг прямих іноземних інвестицій з початку інвестування на 31.12.2017 склав \$ 915,7 млн. (2,3% від загального обсягу по Україні, 8 місце серед регіонів), що на 6,6% більше (9 місце), ніж на 01.01.2017. Протягом 2017 року в область надійшло \$ 44,7 млн. акціонерного капіталу нерезидентів, що у 3 рази більше, ніж за 2016 рік (\$ 14,9 млн.). Обсяг прямих іноземних інвестицій в розрахунку на одну особу на 31.12.2017 становив \$ 529,2 – це 7 результат серед регіонів. Найбільша частка іноземних інвестицій зосереджена у промисловості – 68,7% (у т. ч. у переробній – 53,5%); оптовий та роздрібний торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів – 13,8%. Переважну частку загального обсягу інвестицій – 76,5% складають надходження з країн ЄС [8, с. 34].

За даними Національного банку України структура надходження іноземних інвестицій у Запорізькій області у 2023 році представлена від'ємними значеннями [9]:

- Прямі інвестиції – (218,1) млн дол. США із 4 484,7 млн дол. США усього по Україні;

- Інструменти участі в капіталі – (208,4) млн дол. США із 4 048,7 млн дол. США усього по Україні;

- Інструменти участі в капіталі, крім реінвестування доходів – (16,8) млн дол. США із 651,2 млн дол. США усього по Україні;

- Реінвестування доходів – (191,6) лн дол. США із 3 397,5 млн дол. США усього по Україні;

- Боргові інструменти – (9,7) млн дол. США із 436,0 млн дол. США усього по Україні.

Як слід з наведених даних, інвестиційні надходження у регіон зменшились надкритично, що зумовлено територіальним розташуванням і наближенням

до зони військового конфлікту. Тому пошук інструментарію залучення коштів у регіон є вкрай актуальною проблемою, до вирішення якої повинні долучитись науковці і менеджмент публічного управління та адміністрування місцевих органів влади.

Висновки. Зниження ризиків потенційних інвесторів відбувається шляхом застосування такого механізму як імпакт-інвестиції, оскільки привабливі об'єкти все складніше знаходити у різних регіонах України, як віддалених від лінії зіткнення, так і наближених до зони бойових дій. Такі обставини зумовлюють при виборі інвестицій використовувати сучасні тенденції у застосуванні альтернативних форм інвестування, здатних створювати додану вартість інвестиційних портфелів. Імпакт-інвестування дозволяє досягати вимірюваних, обчислюваних та відчутних соціальних суспільних результатів; забезпечувати окупність та прибутковість інвестицій. Інструментом імпакт-інвестування є соціальні, зелені та сталі облигації. Саме через випуск сталих облигацій можливо надати поштовх процесам будівництва об'єктів соціальної інфраструктури, житла, транспорту, зв'язку, енергетики, розвитку сільського господарства та переробки.

Зацікавленість в інвестиційно привабливих проєктах сільськогосподарського, екологічного та енергетичного потенціалів слід підтримувати створенням інвестиційних пріоритетів, які мають бути переглянуті на всіх рівнях влади з урахуванням критеріїв сталого розвитку ESG (екологічні, соціальні та управлінські критерії). На сьогодні в умовах невизначеності і підвищених ризиків втрати коштів інвестори залишаються зацікавленими у диверсифікації джерел енергії, розвитку транспортної інфраструктури, відновлюваної енергетики, безпеки, ІТ, інвестиціях у боротьбу зі зміною клімату, сільське господарство, харчову промисловість, нафтопереробку, металургію, видобуток нафти і газу, машинобудування та цифрову економіку.

Стратегія розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки покликана допомогти більш ефективно використовувати потенціал індустріальних парків у рамках процесу децентралізації управління та сприяти вирішенню питань щодо зупинки деградації довкілля, створення додаткової вартості та нових кваліфікованих робочих місць.

Також відповідно до законодавства ініціатори створення і керуючі компанії індустріальних парків можуть створювати малі системи розподілу електричної енергії індустріальних парків. Створення малих систем розподілу електричної енергії індустріальних парків може значно спростити й прискорити приєднання до системи електропостачання учасників та інших суб'єктів індустріальних парків.

Ще одним інструментом є Угоди про розподіл продукції, відповідно до якої одна сторона – Україна доручає іншій стороні – інвестору на визначений строк проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин на визначеній ділянці надр та ведення пов'язаних з угодою робіт, а інвестор зобов'язується виконати доручені роботи за свій рахунок і на свій ризик з наступною компенсацією витрат і отриманням плати (винагороди) у вигляді частини прибуткової продукції.

Державно-приватне партнерство (ДПП) є одним з ефективних інструментів залучення додаткових інвестицій у державний сектор економіки України та одночасно з цим є дієвим механізмом, який сприяє розвитку відносин між державними органами та бізнесом. Держава гарантує додержання встановлених законодавством України умов для провадження діяльності приватних партнерів, пов'язаної з виконанням договорів, укладених у рамках ДПП, додержання прав і законних інтересів приватних партнерів. Однією з форм здійснення ДПП є концесія, що передбачає надання концесіодавцем концесіонеру права на створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення), та/або управління (користування, експлуатацію, технічне обслуговування) об'єктом концесії, та/або надання суспільно значущих послуг у порядку та на умовах, визначених концесійним договором, а також передбачає передачу концесіонеру переважної частини операційного ризику, що охоплює ризик попиту та/або ризик пропозиції. ДПП дає можливість державним партнерам брати довгострокові зобов'язання в рамках договорів ДПП, а приватним партнерам (концесіонерам) надає впевненості у виконанні державою своїх зобов'язань та функціонуванні механізму ДПП (концесії). Це важливий крок для реалізації соціально значущих проєктів, які найчастіше реалізуються за моделлю ДПП на основі доступності інфраструктури з платежами за експлуатаційну готовність. За допомогою механізму ДПП здійснюється відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництво нових об'єктів. Передумови успішного використання ДПП базуються на принципах стратегії реконструкції інфраструктури в Україні, а саме: інституційному потенціалі і підтримці міжнародних фінансових організацій (МФО) та інституцій фінансування розвитку (ДФІ), включаючи міжнародні банки розвитку; гарантіях оплати для приватних партнерів; страхуванні від повторних ризиків військових дій; оптимізованих та стандартизованих прозорих процедурах відбору інвесторів; чіткому і послідовному списку життєздатних проєктів; доступних шаблонах тендерної документації для групи проєктів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Демидович В. В. Дослідження й регулювання існуючих підходів до оцінки інвестиційних процесів. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2016. № 2. С. 51–55.
2. Сорока М. В. Оцінювання інвестиційної діяльності машинобудівного підприємства на основі системи індикаторів. *Вісник НУВГП «Економіка»*. Рівне, 2014. Част. 5. Вип. 4(44). С. 476–483.
3. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом : підручник. Київ : Лібра, 2013. 472 с.
4. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент : навч. посібник. 2-е вид., доп. Київ : МАУП, 2014. 280 с.
5. Непран А. В. Формування та використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в Україні. *Фінанси України*. 2016. № 9. С. 111–128.
6. Лендел О. М. Теоретико-методичні аспекти здійснення інвестиційної діяльності в сучасних економічних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 18. С. 83–87.
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2021-2023/> (дата звернення 05.03.2023)
8. Коваленко О. В., Бахтін І. В. Інвестиційний клімат в Україні та його вплив на інвестиційну діяльність підприємств. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Економічні науки*. 2019. Вип. 1 (01). С. 27–38. DOI: <https://doi.org/10.46644/2708-1834/2019-01.4>
9. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1> (дата звернення 05.03.2023).
10. Головне управління статистики у Запорізькій області. Статистична інформація. URL: <https://www.zp.ukrstat.gov.ua/index.php/statystychna-informatsiia> (дата звернення 05.03.2023).
11. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885?lang=ukUA&title=InformatsiinoanalitichniMaterialiSchodoInvestitsiinogoKlimatuVUkraini> (дата звернення 05.03.2023).

REFERENCES

1. Demydovych V. V. (2016) Doslidzhennia y rehulivannia isnuuiuchykh pidkhodiv do otsinky investytsiinykh protsesiv [Research and regulation of existing approaches to the assessment of investment processes]. *Derzhava ta rehiony. Seriiia: Derzhavne upravlinnia - State and regions. Series: State administration*, vol. 2, pp. 51–55.
2. Soroka M. V. (2014) Otsiniuvannia investytsiinoi diialnosti mashynobudivnoho pidpriemstva na osnovi systemy indyktoriv [Assessment of investment activity of a machine-building enterprise based on a system of indicators]. *Visnyk NUVHP «Ekononika» - Bulletin of the National University of Industrial and Commercial Enterprise "Economy"*, part 5, vol. 4(44), pp. 476–483.
3. Peresada A. A. (2013) Upravlinnia investytsiynym protsesom : pidruchnyk [Investment process management: textbook]. Kyiv : Libra, 472 p. (in Ukrainian)
4. Fedorenko V. H. (2014) Investytsiinyi menedzhment : navch. posibnyk [Investment management: textbook. Kyiv : MAUP, 280 p.
5. Nepran A. V. (2016) Formuvannia ta vykorystannia finansovoho potentsialu investytsiinoi diialnosti v Ukraini [Formation and use of financial potential of investment activity in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, vol. 9, pp. 111–128.
6. Lendiel O. M. (2016) Teoretyko-metodychni aspekty zdiisnennia investytsiinoi diialnosti v suchasnykh ekonomichnykh umovakh [Theoretical and methodological aspects of investment activities in modern economic conditions]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. № 18, pp. 83–87.
7. Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Official website of the Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2021-2023/> (accessed March 05, 2023).
8. Kovalenko O. V., Bakhtin I. V. (2019) Investytsiinyi klimat v Ukraini ta yoho vplyv na investytsiynu diialnist pidpriemstv [Investment climate in Ukraine and its impact on the investment activities of enterprises]. *Visnyk Dnipropetrovskoho naukovo-doslidnoho instytutu sudovykh ekspertyz Ministerstva yustytysii Ukrainy. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Dnipropetrovsk Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Economic Sciences*, vol. 1 (01), pp. 27–38. DOI: <https://doi.org/10.46644/2708-1834/2019-01.4>
9. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#1> (accessed March 05, 2023).
10. Holovne upravlinnia statystyky u Zaporizkii oblasti. Statystychna informatsiia [Main Department of Statistics in Zaporizhia Region. Statistical information]. Available at: <https://www.zp.ukrstat.gov.ua/index.php/statystychna-informatsiia> (accessed March 05, 2023).
11. Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva. Informatsiino-analitychni materialy shchodo investytsiinoho klimatu v Ukraini [Ministry of Economy, Environment and Agriculture. Information and analytical materials on the investment climate in Ukraine]. Available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c-29d885?lang=ukUA&title=InformatsiinoanalitichniMaterialiSchodoInvestitsiinogoKlimatuVUkraini> (accessed March 05, 2023).

Стаття надійшла: 10.03.2024

Стаття прийнята: 01.04.2024

Стаття опублікована: 20.06.2024